

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Cenjenim „Zavezinim“ učiteljskim društvom! — Status kranjskega učiteljstva — potreben revizije. — Zmes. — Listek. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserati.

Cenjenim „Zavezinim“ učiteljskim društvom!

Stara zahteva po ustanovitvi vseučilišča za Jugoslovane v Ljubljani je zadobila vsled znanih dogodkov na inomoškem vseučilišču aktualen pomen. Po vsej razkosani Sloveniji se je vzdramil naš narod: razne korporacije, okrajni in občinski zastopi, politična in druga društva pošiljajo državnemu zboru in naučnemu ministerstvu peticije za uresničenje tega našega velikega kulturnega ideala. Pri tej mogočni akciji ne smejo zaostati učiteljska društva, saj je ravno tem posebno na srcu kulturni razvoj slovenskega naroda.

Podpisano vodstvo prosi gg. predsednike vseh „Zavezinih“ društev, da skličejo nemudoma člane k posebni seji, pri kateri naj se na slovesen način sprejme sklep za odposlatev peticije na naučno ministerstvo za ustanovitev univerze za Jugoslovane v Ljubljani.

Gg. predsedniki naj izvolijo poslati peticijo podpisanemu vodstvu ali pa naj jo izroče kakemu državnemu poslancu.

Vodstvo „Zaveze“ avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Tajnik:
Drag. Česnik.

Predsednik:
L. Jelenc.

Status kranjskega učiteljstva — potreben revizije.

Čez mesec dni se snide deželni zbor, da reši najvažnejše zadeve naše dežele. — Če tudi stvar, o koji hočem v nastopnih vrstah govoriti, ne pride pred Božičem na vrsto, vendar hočem vže sedaj pisati o njej, da se naši poslanci in občinstvo začasa seznanijo z njo. V mislih imam status kranjskega učiteljstva. — Status, kakoršen je sedaj, — je po svoji sestavi nelogičen, nepravilen in čisto krivičen. — Nelogičnost in nepravilnost statusa zakrivi dejstvo, ker bazira uvrščenje v status na definitivnem imenovanju. — De-

finitivnost nima za učitelja razun nekaterih pravnih pravic in pravice do petletnic — nobenih drugih pomembnih nasledkov, zato se je le čuditi, da se je s stalnim nameščenjem zvezalo uvrščenje v status. — Edino pravilno in logično bi bilo, da se učitelj uvrsti v status takoj po prebitem izpitu učne usposobljenosti. — Kakor s tem izpitom pridobi pravico do pokojnine, tako naj bi zadobil pravico do uvrščenja v status. S pričetimi štetimi leti v penzijo naj bi pričelo njegovo pomikanje po lestvici v statusu.

Posledice nepravilno sestavljenega statusa pa segajo tudi v preteklost ter delajo marsikomu — nehote — krivico. Da bode to laglje — tudi neučitelju umeti, — hočem stvar kolikor možno na kratko pojasniti. V ta namen mi je poseči v dobo pred letom 1890. Ta čas so bili za učiteljstvo 4 plač. razredi: po 400, 450, 500 in 600 gld. A te plače so bile zvezane s krajem, ne z osebo. V enem kraju si imel 400 — v drugem 500 gld. plače, — odvisno je bilo to ponajveč od sreče in pa od pokroviteljstva recte: protekcije. Zgodilo se je prav pogosto, da je imel učitelj — „smolar“, kateremu se ni moglo ničesar očitati — po 25 in še večletnem službovanju 400 gld. — njegov za polovico mlajši — a slajši in srečnejši tovariš pa 500 gld. plače. — To je bilo v dobi cilindrov, belih rokavic in kljukopritiskanja. — Poleg teh idilično prijetnih razmer je bilo pa še to, da z 2. izpitom ni bil zvezan noben avancement; kolikor si imel kot provizoričen, toliko si imel kot definitivni; z definitivnostjo si pridobil petletnice — družega nič. Definitivnost je bila pa za človeka, ki je imel le 400 gld. plače in družega nič, večinoma le „pobožna želja“, — zakaj treba je bilo plačati takso imenovanja in 12% plače v penzijski fond, torej okroglih 75 gld. — ostane 325 — sedaj pa živi. Ta velikanski dohodek je potem marsikaterega napotil, da je velikodušno ostal toliko časa provizoričen, dokler ni dobil ali mesta z boljšo plačo ali pa kakih postranskih zaslužkov, s katerimi je plačal pristojbino in druge pritikline. Nekaterim so pri tem potekli 2, drugim 3, 4 in še drugim pa še po več let. Za sedaj imajo ti možje — po 40, po 60, 80 in še po več prednikov več v statusu, kakor njihovi srečnejši tovariši, ki so bili gmotno toliko trdni, da so vže 1. leto po 2. izpitu zmogli takso i drugo poplačati. — To je ena jasna stran; pokazati hočem še drugo, ki pa še bolj kriči. — Definitivno imenovanje je bilo preje — če je še danes ne vem, — čestokrat odvisno od dobre ali zle volje glavarjeve; včasih Ti ni bil naklonjen iz kateregakoli vzroka — včasih pa malomaren, da ni utegnil rešiti Tvoje prošnje. — Na Notranjskem službuje učitelj, ki je pred leti prosil definitivnega

nameščenja na svojem takratnem službenem mestu; tekmeča ni bilo nobenega, kvalifikacija najbolja. Po uloženi prošnji čaka: 2, 4, 6, 8, 12 mesecev, in glej, 12. mesec ga doleti stalno nameščenje. — In kaj je bil vzrok tej naglosti? — Glavarju dotičnega okraja se tekom 11 mesecev, beri enajstih mesecev, ni zljubilo sklicati seje c. kr. okrajnega šolskega sveta. Znan nam je slučaj, da je prošnja nekega učitelja za stalno nameščenje čakala 15 mesecev rešitve pri dotičnem okrajnem šolskem svetu; poprej je pa že v začasnem svojstvu služboval ta učitelj pet let, ker dotični okrajni glavar ni hotel razpisati službe v stalno nameščenje, povdarjaje, da se začasnega učitelja laglje kaznuje kakor pa stalnega. Pot do stalnega nameščenja tega učitelja je bila dolga celih 6 let! Mož, ki ima dvanajst otrok, bi moral biti že davno v II. plač. razredu, a vsled krivice, ki se mu godi, jih ima še v III. plač. razredu blizo 100 pred sabo.

Na ta način je prvi učitelj izgubil eno leto pri petletnicah in ima sedaj 20 prednikov v statusu več — nego bi jih imel sicer. Škoda in krivica, ki jo ima pa drugi učitelj, je pa naravnost v nebovpijoča. Isto se je zgodilo tudi neki učiteljici v istem letu, pri istih razmerah in pri istem glavarju. Kdo je kriv? — kdo prvrne škodo? Takih in enakih slučajev je še več.

Iz navedenga je pač razvidno, da ni vse v redu, da je status popravila potreben. — Pri popravilu se ne gre za kako dobroto, temveč za pravico, za pravilnost. — Zato bode tudi naše geslo: revizija statusa tudi v navedenem oziru. Dolžnost človeka je, krivico popraviti; in če status krivico dela, če je — če tudi nehote — krivično sestavljen, je te krivice odstraniti.

Dolžnost naših poslancev bode, to vprašanje spraviti na dnevni red letošnjega zasedanja ter je tudi rešiti v tem smislu, da se vrši uvrščanje v status s prebitim 2. izpitom,*) ne pa z definitivnim imenovanjem.

Zmes.

XXXIV.

Goriški klerikalci so v volilni borbi kopirali kranjske klerikalce, če jih še ne prekosijo, zato klerikalne podlosti ni nikdar konec. V oči jih bôde sebosno „učiteljska kandidatura“. Ker se opravičena zahteva goriškega učiteljstva ne da z umstvenimi razlogi pobijati, drže se stare navade, da obrekujejo kandidata. Pobožni „Slovenec“ je 7. novembra sprožil prvi strel: „Ako goriški naprednjaki res upoštevajo učiteljski stan, potem so morali za kandidata postaviti katerega drugega učitelja, ne pa ravno g. Vrtoveca. S to kandidaturo samo učiteljstvo ni posebno zadovoljno, in mu tudi ni v posebno čast. G. Vrtovec je namreč v jako intimnih odnošajih pri „Trgovsko-obrtni zadrugi“ in menda tudi pri „Ljudski posojilnici“ v Gorici. Zato je tega moža postavila napredna stranka za kandidata. Umevno je torej, da se učiteljstvo s to kandidaturo ne čuti posebno počeščeno.“ Prav dobro je odgovorila na to falotarijo „Soča“: „Lump, kdor je to pisal. G. Vrtovec si je izbral za kandidata napredno učiteljstvo samo in kandidaturo na shodu pretekli teden soglasno odobrilo. To kaže, da je g. Vrtovec čislán učitelj na sploh.“ — Sedaj pa čujte, kaki so ti intimni

*) Tako je tudi v Šleziji in na Češkem in to je edino pravično. Uredništvo.

odnošaji! Učitelj Vrtovec ni dolžan niti krajcarja ne posojilnici ne zadrugi, pač pa dela za zadrugo, ker preskrbuje za njo inkaso na Tolminskem. Po „Slovencu“ sta dalje lagala in obrekovala vredna mu tovariša „Prismojenec“ in „Norica“. Fej vam bodi!

„Gorica“ še kvasi o strastni agitaciji naprednih učiteljev ter pozivlje vse somišljenike, naj ji javijo imena tistih zapeljanih učiteljev, ki agitujejo za napredno stranko. Ali učitelji kot državljani nimajo ravno iste pravice do agitacije kakor duhovniki? Razlika je samo ta, da imajo nunci prižnico, spovednico, papežev žegen in hudiča na razpolago. Ali ste videli „Slomškarje“, kako so agitovali kakor besni za klerikalno stranko! Kaže se vsa podlost klerikalne klike, ki vedno stremi po tem, kako bi svojega bilžnjega ubila. Ali je to Kristusov nauk?

Pri nas na Kranjskem pa se klerikalci dejansko pečajo z ubijanjem, vsaj poskusi so bili že na dnevu. Kdo pa je streljal v stanovanje toli sovražnega nadučitelja Žirovnika v Št. Vidu? Kaplan Erker, znani hujskač, dobil je zaslužno plačilo, avanziral je kar za — dekana. Mastno plačilo! Znabiti se kmalu povrne v Št. Vid kot ravnatelj škofovih zavodov.

Ravnatelj Lapajne še nadalje breca po liberalcih in klerikalcih, meneč da stoji na objektivnem vseslovenskem stališču. Ako smo nasprotnih mislij, nima to s prijateljstvom in hvaležnostjo „Tovariša“ ničesar opraviti. V politiki ni nobene hvaležnosti. Radi „centralne posojilnice“ pa se ne spuščamo v polemiko, če tudi smo na to stran dobro informovani in vemo predobro, da bode „Ljubljanska kreditna banka“ bolj podpirala posojilnice nego „centralna“.

„Slovenski Učitelj“ marljivo pere svojega urednika, konumarja, poslanca in tudi — učitelja Jakliča. Radovedni smo, „kolikega pomena za učiteljstvo je izvolitev učitelja (zlasti takega!), bode pa šele bodočnost jasno pokazala.“ Veliko bedarijo pa piše, „da zatonemo v pozabljivost tisti hip, ko nam liberalni kalovodje iztrgajo iz rok škrice svojih sukenj, za katere se držimo, da nas svet vidi...“ Pomilujemo akutno nenormalnost piščevo!

Pričakovali smo napada „Laibacher Schulzeitunge“ na novo dekliško šolo v Ljubljani. Slovenski napisi dejstevujejo na Nemca nalik rdeča barva na purana.

Od bivšega urednika „Laibacher Schulzeitung“ ni daleč v Gradec do deželnega šolskega nadzornika Linharta, ki je nedavno pismeno pozdravil slovesno otvoritev nemške ljudske šole v Slovenjgradu, na otvoritev slovenske pa popolnoma pozabil. Kakor se nam piše, ni pri otvoritvi slovenske šole bilo govorce od okrajnega šolskega nadzornika Schechela, kakor je to navada. Zakaj, ne vemo, ali je diplomatično molčal, ali...?

Ko se je nova šola otvorila v slovenski občini Trbovljah, je bila vsa slovesnost — nemška. Kje ste, zavedni Slovenci?? Tudi okrajni šolski nadzornik Vodušek je govoril nemško, ker je uradni jezik nemški, kaj ne? in se isti usiljuje tudi slovenskim učiteljem. Kam plovemo?!

Rešetar.

Listek.

I.

Ko bi še znal pisati! (Pobožna želja nekdanjega listkarja v „Uč. Tovarišu“.) Gospod urednik! Ko sva zadnjič segla v roko, ste za hipec zamižali na obe očesi in me opom-

nili: Pišite kaj, pišite, da bom videl, če znate še pisati! — Seveda sem Vam obljubil dragevolje, ker sploh ni primerno ob slovesu odrekati niti najmanjše želje, kaj šele malenkostni dokaz, če zna moja malenkost še pisati.

Obljubil sem, pravim, a izpolniti obljubo, to je drugo. Ne vem, če mi bo mogoče. Saj se včasih tudi poslanci izgovarjajo s suhim: ni bilo mogoče, a človek, ki ima še živahno fantazijo, si ob teh besedah naslika cel roman, vršič se za kulisami ali na kuloarjih v zbornici . . . Pa kmalu bi se spozabil. No, da ne bo zamere: do tukaj sem Vam napisal te vrstice v dokaz, da znam še pisati, kar pa zna danes marsikdo, če ni analfabet, po najnovjšem slovarju: antiabecedovec, ker so možje te šole nasprotniški ne samo abecedniku, marveč i učitelju. Nič novega! Kot abecedovec ima tudi naša ljuba Kranjska, kar je zlasti znano, žalibože, po zadnji volitvi v deželni zbor. Imajo jih pa tudi druge dežele, ki učitelje plačujejo še slabše nego pri nas n. pr. v Galiciji in Kamerunu. — Drugi vprašanja pa sta — prosim: dvojina je še v rabi — če ne v slovenščini pa v slovni — torej drugi vprašanja sta: kaj pisati in kako pisati. Zato tudi že naprej dvomim, g. urednik, da se mi posreči ta dokaz.

Kaj? To je dolga kljuka, ki se zateza v južnem in vzhodnem delu kranjske zemlje v kaaj in ka-a-aj?, da se lahko na njo obesi marsikaj. Zaradi kaj-kljuke nisem nikakor v zadregi, o ne! Le par poskusov. Napisal bi Vam lahko n. pr. kako si jaz mislim, da bi se morale pri nas vršiti na komando razne direktne volitve. Ne uganete! V cerkvi. Okolu oltarja kakor ob „ofru“ naj bi prištapljal na komando možiček za možičkom, položil pred gospoda itak že z gospodovo roko popisano glasovnico — z eno roko, z drugo pa — dve kronci kot udnino „družbi sv. Mohorja“; pa bi: 1. vsaj na Kranjskem in zlasti na Štajerskem se zopet dvignilo število Mohorjanov, 2. volitev na komando bi imela lep pomen za narodni napredek in gotov — gmoten vspeh.

Kakor se je letos na Kranjskem vršila volitev v kmečkih občinah — seveda so lepe častne izjeme — sploh bi bilo pametneje in tudi brez posebnih stroškov, da bi v predvečer volilnega dne pobral cerkovnik glasovnice in je zjutraj — v farovžu ali drugod podpisane — stlačil v torbo volilnemu komisarju. O tem bi lahko še kdo drugi pisal po metru in kilometru dolge članke, ker nam učiteljem ne more biti ednako, če se krči ali raste število protiabecedovcev. V Galicijo je daleč, Kameruna še ni v naši deželi, bližamo se pa menda Španiji.

Dalje bi Vam utegnil napisati, da se učitelji nepristransko zanimamo za javno kritiko in javno delovanje svojih tovarišev — poslancev in — literatov. Nasvetoval bi, kar so pa pred menoj storili že večkrat in zaman drugi sposobnejši peresarji, ko so jih nehavali srbeti prsti, da kritika ne bodi nikdar uničevalna, posebno pa ne možem, ki so jim že isti kritiki in malone na istem mestu priznali pisateljski dar, ustvarjajočo umetniško silo. Marsikdo je — tudi neučitelj — pod takim udarecem obupal, vrgel pero v kot in živel v britki zavesti, da bi bil vesel in zadovoljen, ko ne bi napisal nikdar črkice za tisek. Sploh so pa javno povdarjali — ni še sto let tega — da zaradi enega nevspelega „greha“ ne gre raztrgati njegovega mojstra. Ali so prsti na roki ednaki? Ali so klasična dela največjih mojstrov vsa ednake umetniške vrednosti? Vstvarjajoči duh ni vedno na isti višini moči in čilosti niti gg. kritikom. Ganglu pa bi svetoval, naj pusti boljše na miru moderne vzore(?) mojstre dramatike, zlasti naj jih ne posnema, kar je glede snovi, da si baš nekateri njegovih kritikov včasih niso bili preveč izbirčni glede — poetne snovi. Ja Bauer . . . Piše

naj, kar mu bo slikala njegova živahna fantazija, a ob tem vporablja vse najnovejše pridobitve v obliki.

Gospod urednik! Hiteti moram na konec, da ne zagrmim še nad mano kdo: Quos ego! Ni vsakdo kritik med Slovenci! — Prav govorite! A meni ni Levstik nikjer tam vzor — kritik, kjer ga prevlada strast, za njo satira, sarkazem, ironija. Včasih smo tisto požirali za med. Zato pa, da spoznate, kako dober namen imam vselej, ko pišem, ter da nisem v zadregi zaradi tega, kaj bi pisal, omenim le, da bi bilo primerno in potrebno obdelati, koliko naj verjamemo po idrijskem kompromisu — brezverskim rdečkarjem na Kranjskem in drugod, ko je še nekaj tovarišev, ki pobirajo stopinje za to, pa tudi za drugimi neznačajnimi strankami.

Ker že pišem o tem, da nisem v zadregi kaj pisati, naj omenim še, da bi pošepnil na uho edno vsem onim tovarišem, ki se še danes na Primorskem ali morda še druge lasajo za načela. (Pri nas peščice, ki ni z nami, ni potrebno preveč omenjati). Rekel bi: načelni boj je lahko vroč, srdit boj na življenje in smrt, zmaga pa vedno zopet načelo, prej ko slej — edino pravo načelo, narava sama ali nje neposredna posledica — naravni zakon. Tak naravni zakon n. pr. je, da moramo jesti, dokler živimo, in M. Wallace pravi nekje v nemškem prevodu: — und das Gesetz der Natur ist der Wille Gottes. Pa bo zopet kdo ugovarjal, češ: od nekdanj so si ljudje razlagali voljo božjo tako, kakor je boljše kazala njih lastna korist, če so le mogli! — Ali to ne utaji naravnega zakona. Mi moramo pošteno delati, zato vstrajajmo pri zahtevi, da nas tudi pošteno plačajo. Tukaj ni ugovora. Zakaj neki mešati vmes politiko, ki je slepa in gluha, kar nikdar ni narava sama.

S tem sem Vam pokazal, gosp. urednik, da znam že še kaj pisati, ker naših tožba in potreb je mnogo, premnogo; nisem Vam pa dokazal in Vam tudi ne morem, kako znam pisati. To naj dokažejo naši deželni očetje s tovarišem Jakličem in dekanom Arko-tom vred v deželnem zboru, ko bo nam treba zvišati kvinkvenije ter odstotke v štatusu, če jim je zares na srcu in jeziku gmotno dobro podprto in izobraženo učiteljstvo.

A propos! Štatus! Za svojo osebo sem preračunal oni dan na prste svojih rok in nog, da prijadram v I. plač. razred in punkto 10—15 let po smrti. Zato si pa tudi dovoljujem — kot liberalen učitelj — prostost, da še sedaj verujem in bodem veroval, da oni gg. dež. poslanci, ki so nam sestavljali štatus, niso znali pisati, vsaj ne števil. Mislim si namreč, da vsakdo, ki ve kaj in zna, kako treba pisati, tudi vselej doseže, kar namerava, sicer se pretvori kako v nikako, a za nikako ni treba obljub, ni treba štatusa, ne učiteljstva, ne šol, ne volitev, ne načelnega boja, ne Mohorjeve družbe, ne kritike, ne literature; za nikako je tudi — O preveč.

Upajmo, da bodo znali naši sedanji poslanci boljše nego dosedanji, kako treba pisati — številke, da nam bo zares pomagano, saj za dež. poslanca početkom XX. stoletje ni vsakdo. Ker pa stvar vendar še ni dognana, zato ostane naša nada nedognana in nedognan moj poskus, da li znam pisati — ugodne prerokbe.

Vobče — da sem le mogel vporabiti ta zrastek! — torej vobče pa, da ostanem zvest svojemu načelu: kdor zna kako, tudi doseže, kar namerava, vobče se ne nadejam, da sem s temi vrstami koga pridobil za boljše prepričanje, zato bodiva prepričana — do zvišanja naših petletnic in odstotkov v štatusu — jaz in Vi, gosp. urednik, da ne zna več pisati Vaš — Nadoslav.

Dopisi.

Štajersko.

Odgovor gospodu Janezu Golaveršenšku. Pod napisom v obrambo potegnil se je gospod Janez Golaveršenšek zelo možato za čast, kakor on reče, „pomologov mazačev“. Možato tega del, ker jamči z imenom Janeza Golaveršenškega za temeljitost v obrambo rabljenih tez. Dakako bil bi pač možatiji, ako bi rabil mesto pisateljskega sinonima svoje vulgarno ime. Pod tem ga svet vendar bolje pozna. Saj pravi možak zastopa svoja načela odkrito, gre za nje takorekoč v ogenj. Skromnost, ki bi znala biti tudi vzrok, da sinonim rabi, pa ni vmestna posebno v konkretnem slučaju ne.

Potegovati se za svoj stan je lepo, solidarnost je sila potrebna za posamezne stanove, da bi vedno tovariš tovariša podpiral, posameznik smatral stanovne zadeve za lastne zadeve. Gospod Janez Golaveršenšek zastopa (po njegovem izreku) „stemne pomologov mazačev“. Ta se pa nikakor ne sme identificirati z učiteljskim stanom. Kakor se da iz obrambe sklepati, je od njega zastopana s tem pač le mala in malenkostna panoga, kar je patentovanim enologom istotako, posebno pa moji osebi tolažilno. Sovražnik je namreč le nezaten. Iz obrambe „pomologov mazačev“ je razvidno, da sem gospodu Golaveršenšku jaz kakor moj celi stan trn v peti. Hvala Bogu, smo trn v peti le njemu, ne pa celemu učiteljskemu stanu, katerega sem vedno visoko čislal, med katerim sem imel doslej mnogo prijaznih prijateljev, prijateljev v družbenem razmerju, pa tudi pri sodelovanju v prid narodnega gospodarstva. Imel sem jih, ali jih nimam več, zakaj neki ne? Za to bi komu napisal koj knjižico v dobrem namenu in takorekoč prisiljen od okolščin in ker je gospod Andrej Žmavec to knjižico v „Domovini“ ocenil? Saj nisem jaz te ocene inspiriral, torej sem popolnoma nedolžen. Ves učiteljski stan pa gotovo ni tako malenkosten, da bode znabiti samo iz nedostojnih ozirav sodil in obsodil človeka in stan, ki mu ni nikdar kaj spodtikal. Da, razžaljenje bi bilo kaj tacega očitati stanu, ki ima svoj lasten velik smoter in dovolj stanovnih skrbij. Opraviti imamo torej le z gospodom Janezom Golaveršenškom in ako mu verjamemo, dokaj malim številom njegovih pristašev, v katerih imenu je pisal.

Najlepše in najplodonosneje je sicer lepo mirno živeti in po možnosti delovati v svojem delokrogu. No, pridejo pa le slučajji, ko se mora človek za načela boriti ali svojo kožo braniti. Gospod Janez Golaveršenšek je po svoji izjavi v defenzivi, a cela njegova obramba je pa vendar le prava pravcata ofensiva. Raztrgal ni samo gospoda A. Žmavca kot oholega uzurpatorja, temveč pošteno je švignil tudi po celem stanu tako imenovanih patentovanih enologov, švignil po c. kr. eno- in pomologičnem zavodu, iz katerega večinoma slednji prihajajo, švignil pa tudi po moji nedolžni osebi.

Gospoda Žmavca se mi ne zdi potrebno zagovarjati. Poznam ga toliko, da vem, da si bode znal kožo braniti, da zamore sam prenašati konsekvence svojih objavljenih nazorov. Kakor je pa gospod J. G. stanu (kakor on reče) „pomologov mazačev“ dolžan se za njega čast potegovati, isto sem dolžan jaz stanu patentovanih enologov. Saj to vendar ni stan paglavcev ali brezčastnežev, po katerih se bi smelo poljubno vdrihati. Glede svoje osebe nisem ravno občutljiv, dokler se meni predbaciva kaj nečastnega, podlega. Nečastno, podlo bi pa bilo biti v javni službi, če tej človek ni kos in če ne zamore niti najmanjemu smotru koristiti, ker če je plagiator,

kakor se mora sklepati iz obrambe gospoda Janeza Golaveršenškega. Braniti moram in hočem torej sebe kakor on patentovane enologe, prej ko bode gospod Janez Golaveršenšek nas pohrustal. Oprostiti se moram, da tega že prej nisem storil, pa stan potovalnih učiteljev, (ki je po mnenju gospoda Janeza Golaveršenšek-a popolnoma nepotreben) ima kot najsitnejo pritiklino obilo potovanja, in to pa ne dopušča, da bi človek vsaki čas s peresom manevriral.

Značilno je, da gospod Janez Golaveršenšek odium opazk gospoda Žmavca potegne na-se, čudno, zelo čudno pa je, da nekako generalizira za cel učiteljski stan, kar se tiče le nekaterih oseb sploh. Gotovo ni kaj slabega reklamirati za sebe in za svoj stan. Gotovo se ne bi gospod Janez Golaveršenšek potegoval tako za pomologe mazače, da pozna teren i izven obzorja domačega zvonika.

Noe je tudi že o svojem času vino prideloval, pa ni bil še patentovani enolog, kakor tudi ni bil patentovani inženier za stavbo ladij, dasiravno je tako imetnitno ladjo stesal. Dandanes pa on gotovo ne bi bil s svojimi zmožnostmi na vrhuncu časa. Moderni vek prinesel je marsikaj novega, med drugim tudi patentirane enologe. Patentirani enologi torej niso breztelesni fantomi, kakoršni se gospodu Janezu Golaveršenšku tako smešni zdijo, temveč živa bitja iz mesa in krvi, oborožena z več ali manj razuma, bitja, ki se kot javni in zasebni činitelji vrivajo ne samo na Štajerskem, še bolj v drugih kroninah, drugih deželah ne samo Evrope, temveč celega sveta. Najdemo jih v Kini, v južni in severni Afriki in Ameriki i. t. d. Ti kosmopoliti, katere smatra gosp. J. Golaveršenšek le za nekake parasite, izhajali so in še izhajajo večinoma iz onega c. kr. enologičnega zavoda o prahu, katerega gospod Janez Golaveršenšek tako zaničljivo sodi. On misli namreč, da je človek manj zmožen, čim si tega prahu nabere, nego je bil poprej. Torej je ta c. kr. zavod pravzaprav za uničevanje uma namenjen. Prej ko je gospod A. Žmavec v Klosterneuburg šel tudi ni spal, temveč se je zanimal za kmetijstvo in bil glede sadjarstva in vinogradarstva menda ravno na taki ali vsaj približno taki stopinji kakor je sedaj gospod Janez Golaveršenšek. Med in po strokovnih študijah imel je mnogo prilike si v raznih ondi stroke naprednih deželah marsikaj ogledati, svoje obzorje razširiti, skušenj nabirati. To so pač ugodni pogoji, da se človek v stroki bolj popolni. Da je torej padel v tej zadevi tako globoko pod nivô gospoda Janeza Golaveršenškega, da ni opravičen v njegovi navzočnosti kako subjektivno mnenje spregovoriti, temu mora biti pač, če dosledno sklepamo Klosterneuburški zavod kriv. Če je tako, potem bi pač gotovo potrebno bilo, da se nemudoma zapre zavod, v katerem pridobe učenci le nekoliko teoretične šare, a zato pa zgubijo njim že prej lastne zmožnosti.

V resnici so pa bili na tem zavodu že od nekdaj učenci, ki so še dandanes v svoji stroki veljavni, ki so na raznih stopnjah delovali in še delujejo po celem svetu tako nekako kot pionirji stroke. V čast tem zavodu naj bode tudi povedano, da je ta vsaj nekdaj tako slavil, posebno za časa barona Raba, da so prihajali na njega iz vseh delov sveta, večinoma zreli možje, taki, ki so imeli cele ginnazije, realke itd. za sabo, možje, katerim so bile vse višje šole odprte, možje, ki so imeli pred vstopom že častniške diplome, praktične izkušnje itd. Vsi ti prihajali so z umnim smotrom, torej taki možje, ki so imeli samo smoter za pozneje v praktičnem življenju, se kaj dobro obnesli in so mnogo pripomogli, da je ta stroka se še boljše razvijala. Opravičeno je torej, da patentirani enologi v svoji stroki tudi katero izpregovorijo in

sicer: Strokovnjaki, kateri se stvari popolnoma posvetijo. Ti se za njo nekako metodično pripravljajo, porabijo vsa dosežna sredstva, da si razširijo znanje, da se v stvar popolneje vglوبة. To je pa tudi treba, kajti dandanes je pač že vsaka stroka tako obširna, da se ji mora človek, ki hoče v njej količkaj temeljit postati, popolnoma posvetiti. Kmetijska stroka je celo tako obširna, da se vedno bolj specializira. Zmožnost poprečnega človeškega duha je le primeroma majhna. Za stvar je torej bolj ugodno, da se predmet pouči, nego da se vsestransko pa površno informirani polovičarji gojijo. In to bolje se vsaj v en obrt bolj vglobiti nego povsod površen ostati. Elementarna načela ostanejo v celi stroki močno ena in ista, toda posamezne smeri imajo pa tudi vskljkjene lastne razlike. Stroka, ki je tako obširna, pa ne zamore biti lajiku le tako nekakov šport. Ne glede na metodično odgojo pa lajiku tudi manjkajo sredstva, pa tudi trdna volja, da se dalje vgloubi. Par knjig ne zadostuje. Literatura je tudi glede te stroke zelo obširna. Strokovnjak mora vsled svoje metodične odgoje znati ločiti dobro od slabega, mora v tesni praktični in teoretični zvezi s stroko ostati, za to pa ne zadostuje obzorje ene fare. Značilna lastnost pravega strokovnjaka je, da je, kar se tiče stroke, precej skromen, kajti pozna razmerje med lastno zmožnostjo in celo tvarino.

Autodidakti si kot empiriki po skušnjah ali vsled zasebnih študij pridobe lastnosti, katere znajo biti stvari zelo koristne. Ti se iz osebnega nagona ali vsled posebnih zmožnosti ali družih jim ugodnih prilik poprimejo trdno in temeljito kake stvari, dosežejo v posameznostih popolnosti, kakoršne malokateri metodično odgojeni strokovnjak doseže. Pomislimo le iznajdbe mnogokrat prostih delavcev. Autodidakt kreta pa se le v nekaki bolj tesni smeri, a težej pa ne pozna v celem obsegu, preceni torej svojo zmožnost, ter je vsled tega domišljav, ošaben zaradi svoje enostranske, v resnici večkrat dovršene zmožnosti. Če bi pa oseba ustavila se velicemu številu tacih autodidaktov, od katerih ima vsaki svojo posebno smer, potem bi ta celokupnost znala predstavljati idealnega ženijalnega strokovnjaka. Znosjen autodidakt je pač na vsakem polji važen faktor kot sodelavec, ako ni odveč svojeglavec ter se vkloni celokupnosti. Posebna lastnost autodidakta je navadno velika vztrajnost.

Diletantje mislim pa, da so pač na vsakem polji največji nepridiprav. Poskušajo se povsod, a nikjer temeljito. Večinoma le motijo. Dokler služijo le lastni zabavi, je dobro, čim pa skušajo na zunaj vplivati, tedaj pa najboljše, da nehajo. So kakor plevel, ki marsikatero koristno rastlino zatarejo, boj za obstanek le otežijo. Če dotični, ki so poklicani pleti, ne znajo dobro plevel od koristne rastline razlikovati, se lahko mnogokrat zgodi, da slednjo izrujejo, prvega pa pustijo. Diletantu v mojem smislu manjka lastna vstrajnost; on je povsod in nikjer, on je vesolen in nervozen. Po kmetijskem polju, kakor pri vsaki stroki sploh, kotá se vse polno ljudi te baže. Oni prebavljajo bolj besede nego misli, ker ne znajo ločiti dobro od slabega, izražajo se lepo prikupljivo, paradirajo radi z konceptno spretnostjo, pobirajo po vsakem papirji zrna modrosti in jih raznašajo kot evangelij. Pa gospod J. G. nikar ne potegnite to spet na-se, temveč zagotavljam Vas, da so vsi sloji človeštva kontingent za te baže ljudi, da se skoraj sleherni bavi z nekakim diletantizmom, kar je v obče prav in dobro. Le naj diletantizem ne dreira in konkurira. Dolžnost strokovnjakov bi bila to mejo strogo varovati. Ker je gospod Janez Golavršenšek že na kmetijskem polji tako odličien strokovnjak, koliko odličnejši mora biti v

svoji lastni stroki, gotovo velik pedagog. In kot tak bode gotovo istinitost prejšnjega pripoznal.

Patentovane enologe moremo nekako v stroki enologije prištevati med strokovnjake. Pri vsakem stanu imajo pa posamezni člani kaj različne zmožnosti. Vendar pa se mora poedin izšolani član izkazati z spričevalom, da po njega zmožnosti poprečno zadosti. Kakor pri družih strokovnjakih, tako je tudi pri patentovanih enologih. Kmetijske strokovnjake moramo po stopinji njih inteligence deliti pa še v tri kategorije, nižje-, srednje- in visokošolee.

Da so gospodje učitelji marsikaj v prid kmetijstva storili, to se mora priznati. Upati je, da bodo še za naprej marsikaj storili. Pretiravanje pa dobro stvar le osmeši. Čudotvoren vrt gospoda Janeza Golavršenškega, ki več stori za povzdigo vino- in sadjereje, kakor tudi kmetijstva v obče nego vse knjige, nego vsi potovalni učitelji s svojimi včasih jako suhoparnimi predavanji itd. je pa vendar kaj posebno imenitnega. Kaj tacega pa še ne! Kje neki leži oni vrt, ki z gotovo zelo skromnimi sredstvi tako mogočno vpliva na okolico. Kaj treba razun i tak nepotrebnih suhoparnih potovalnih učiteljev, dražih nižjih, srednjih in visokih šol, literature itd. Ta vrt činil je pač velevažen problem. Za gospoda Janeza Golavršenškega bi se pač morale trgati vse države tega sveta, ki se vmišljujejo, da so napredne, da podpirajo kmetijstvo z dragocenimi napravami. Naj bi gospod Janez Golavršenšek okoli hodil ter tako vrtove urejeval. On garantira, da bode uspeh veliko bolj siguren. Svet naj umi, kako je mogoče isto na par arih storiti, kar se sicer stori na več 1000 hektarih. Kmet, bodisi polgruntar ali veleposestnik naj spoznava teme naravoslovne, tehnične, ekonomične itd. pogoje za njega obstanek. Blagor mu potem. Poznam precej dobro kmetijsko literaturo, prebiram veliko število strokovnih časnikov, a do sedaj nisem še vedel, da je vir za ves napredek na polji kmetijstva edino le ta čudotvorni vrt. Gospod Janez Golavršenšek je pač preskromen ter dela premalo reklame. Sicer pa zamore le temeljit strokovnjak, ki pozna kmetijsko stroko v nje celem obsegu, prav spoznati čudodelnost tacega vrta v vsem obsegu.

(Dalje.)

Goriško.

Tečaj za meščansko-šolske učitelje.)* Gospod minister za uk in bogočastje je dovolil z odlokom 20. julija t. l. na učiteljišču v Gorici dveletni tečaj za meščansko-šolske učitelje. Pouk traja vsako nedeljo in vsak četrtek. Tečaj je že pričel in vdeležuje se ga precejšno število učiteljev in učiteljic. Ako pomislimo, da Slovenci na Goriškem nimamo meščanskih šol — torej skušnja za mešč. šole brez praktičnega pomena in da je obiskovanje tečaja združeno z velikimi stroški in zamudo časa, razvidimo, da učiteljstvo samo želi višje izobrazbe.

Žal, da je učni čas temu tečaju nesrečno izbran. Vdeleževati se ga morejo le kolegi iz okolice mesta ali ob železnici, a za vse ostale je popolnoma brez pomena. Kako naj se ga udeležuje učitelj, službujoč v gorah in oddaljen po 50—80 km od Gorice! Pravično bi bilo, da bi bil vsem učiteljem v deželi enako dostopen in to bi se doseglo le, ako bi ta tečaj trajal med počitnicami. Tudi kolegi iz sosednjih dežel bi se lahko udeleževali takega tečaja, ki bi tako imel več pomena in smisla.

*) Prav bi bilo, da bi se tudi v Ljubljani otvoril tak tečaj.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Deželno „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“, opozarja slavna društva, katera še niso storila svoje dolžnosti na § 5 in 6 društvenih pravil. Obenem naj vsako društvo naznani svoje želje zaradi prošnje za izboljšanje naših plač.

Vabilo h koncertu, katerega priredi učiteljstvo kamniškega okraja v prid „Učiteljskemu konviktu“ v nedeljo dne 1. decembra v dvorani zdravišča v Kamniku. Vspored: 1. J. pl. Zajc: Čarovnica boasijska, ouvertura. 2. A. Nedved: Nazaj v planinski raj, mešani zbor. 3. F. S. Vilhar: Mrtva ljubav, tenor-solo poje g. A. Štefančič. 4. A. Nedved: Vijoličin vonj, mešani zbor. 5. Frid. Smetana: Potpourri iz opere „Prodana nevesta“. 6. R. Wagner: „Zbor romarjev“ iz opere „Tannhäuser“. 7. L. Pahor: En starček, bariton-solo poje g. R. Vrabl. 8. J. Bayer: Valček iz baleta. „Puppenfee“. 9. A. Förster: Venec Vodnikovih pesnij, mešani zbor s spremljevanjem orkestra. 10. V. Parma: „Ex“, galop. Pri koncertu sodeluje iz posebne prijaznosti „Kamniški salonski orkester“. Začetek točno ob 7¹/₂ uri zvečer. Vstopnina 1 krono. Z ozirom na blagi namen se preplačila hvaležno sprejemajo. K obilni udeležbi vabi Odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zborovalo je dne 7. sept. t. l. v okoliški šoli ptujski. Udeležba je bila tako obilna, kakor že ne dolgo prej; navzočih je bilo 33 društvenikov, t. j. več kot polovica. Tako je prav! Seveda, „starih malobrižnežev“ tudi sedaj ni bilo; posebno neka petrazrednica, ki ni posebno daleč od Ptuj, ni skoraj nikoli zastopana. Saj se poznamo po — „knofih“.

G. predsednik Fr. Šorn prav pristočno pozdravi vse navzoče ter izrazi veselje nad tako obilno udeležbo. Prosi tudi navzočnike, naj se tudi v bodočnosti tako zanimajo za društvo, kakor so se dosedaj.

Na to nam predstavi 4 na novo pristopivše člane; ti so gg. J. Klenošek — sv. Vid, Leop. Arko — Nova cerkev, J. Mohorko — Manjšperg in gdč. Irena Kal iz Hajdine. Vsi smo jih pozdravili z velikim navdušenjem. Zapisnik o zborovanju dne 4. julija 1901. se nespremenjen odobri. Za tem je prišel na razgovor predlog „Schul- und Lehrerzeitung“, ki govori o združitvi vseh štajerskih učiteljskih društev v skupno delovanje pri stánovskih interesih. Razgovor se je prav živahno razvil, kar kaže, da učiteljstvo še po marsičem teži. Po daljšem razgovoru sprejel se je ta-le predlog: Skupnih posvetovanj naj se udeležijo načelniki ali zaupniki vseh učiteljskih društev.

Sedaj je prišlo na vrsto poročilo g. Jak. Kopicča o letošnjem zborovanju „Lehrerbunda“. G. govornik je na kratko in prav zanimivo poročal o tej skupščini; vsi smo mu z zanimanjem sledili. G. predsednik se mu prav toplo zahvali v imenu društva za jako temeljito poročanje. Naslednja točka dnevnega reda je vsled pomanjkanja časa odpadla in pride pri prihodnjem zborovanju na vrsto.

G. Podobnik — Hajdina, je stavil predlog, da bi se nabirali prostovoljni prispevki za spomenik pokojnega tovariša Krivca. Predlog je bil enoglasno sprejet. Isti govornik je tudi protestiral proti izrazu „Windischer Lehrer“, katerega nam dajejo ptujski nemški učitelji. Kot dan za prihodnje zborovanje se določil prvi četrtek prihodnjega meseca. Stem je bilo zborovanje končano in g. predsednik se je prav toplo zahvalil za tako obilno udeležbo. Na svidenje! —

Kozjansko učiteljsko društvo je imelo dne 3. novem. t. l. v Kozjem svoje 4. društveno zborovanje. Kakor vsako prejšnje, bilo je tudi to dobro obiskano. Kot gost se je vdeležila zborovanja tovarišica gdč. Ljudmila UMBERGER iz Št. Petra. Po verificiranju zapisnika zadnjega zborovanja so se reševala vprašanja glede risanja v ljudski šoli, koja je doposlal vadniški učitelj g. J. Marin posameznim šolskim vodstvom:

1. Po čem — kateri risanki — šoli poučujete? Na nižji stopnji po Tretau-ju, na višji po Eichler-ju. 2. Vam zastostuje dosednja risanka — šola? Zastostuje, snovi je še preveč ali

slabo je razdeljena. 3. Kako začnete pouk v risanju? Na tablice z nazornim poukom, v zvezke z raznim črtami. 4. Kakšne uspehe ste dosegli v risanju? Na nižji stopnji slabe, na višji še dokaj dobre. 5. Naslanjate pouk v risanju razven geometrije tudi na kak drugi učni predmet? Tudi na nazorni pouk. 6. Kedaj začnete na papir risati? V tretjem šolskem letu. 7. Kakšne iskušnje ste si nabrali glede risanja v svoji šoli in v svojem okraju? Učenci zgubijo radi suhoparnosti predmeta veselje do risanja, radi tega dostikrat nepopoljni uspehi. 8. Kedaj se naj počne z risanjem v ljudski šoli? S četrtem šolskim letom. 9. Kaj se naj riše v ljudski šoli? Praktični objekti. Deklice naj rišejo na višji stopnji tudi uzorce, ki se rabijo pri ženskih ročnih delih. 10. Kaj naj nuja dobra risanka dandanes, če hočem terjatvam ljudskih šol — t. j. naroda — zdatno ustreči in zadostovati? Oblike predmetov, ki se rabijo v kmetijstvu, pri rokodelstvu in obrti (za deklice, pri ženskih ročnih delih.) 11. Rišete v ljudski šoli naravne predmete po naravnih obravnavi a) z vzorcem, b) brez vzorca na šolski deski — ali ne? Na šolski deski po vzorcih. 12. Kaj mislite o Prang-ejevi ameriški metodi? Amerikanska je — za naše šolske razmere nerabljiva. 13. Znete modelirati iz ilovice? Ne. 14. Ali se naj modelira v ljudski šoli? Ne. 15. Ste za to, da se začne risati že v 1. šolskem letu izrečno po geometričnih predmetih in brez vzorcev na šolski deski, in da se v tem smislu risanje tudi nadaljuje? Ne.

Dalje je poročal tovariš g. Bračič o zborovanju „Lehrerbund-a“ dne 12. in 13. sept. v Gradcu. Omenil je tudi članka „Slovenskim učiteljem na Sp. Štajerskem — v preudarek“ (v 28. št. Tovariša), v kojem se „Štajerski učitelj“ zaganja v učit. društva, ki so odposlala svoje zastopnike k omenjenemu zborovanju ter povdarjal, da le po složnem delovanju z nemškimi tovariši moremo doseči cilje, za koje se borimo. Končno so se stavili še sledeči predlogi: a) G. Bračič: Poročila o društvenih zborovanjih naj se pošiljajo „Učit. Tovarišu“ in „Schul- u. Lehrer-Zeitung“ v ponatis. (Se sprejme.) b) G. Pulko: Učitelji naj bi se v večjem številu naročili na „Popotnika“, da nam edini slov. pedagogiški list ne izostane radi pomanjkanja naročnikov. **) c) G. Pulko prečita iz „Sch.-u. Lehr.-Zeitung“ članek „Einigungsvorschlag“ in poziva učiteljstvo, naj izreče o tem svoje mnenje. Učiteljstvo je za vsakoletno zborovanje predsednikov vseh učiteljskih društev Štajerske, naj si ona pripadajo „Lehrerbundu“ ali „Verbandu“. č) G. predsednik Moric prečita članek „Klerikalni uzor čistosti“ v „Slov. Narodu“ od 7 sept. in zbrani društveniki sprejmo sledečo resolucijo, ki se tudi pošlje predsedniku okrajnega šolskega sveta:

Z ozirom na dopis v „Slov. Narodu“ od 7 sep. t. l. pod zaglavjem „Klerikalni uzor čistosti“ zahteva danes pri učit. zborovanju zbrano učiteljstvo kozjanskega okraja, da se njega zastopnik ne udeležuje sej okrajnega šolskega sveta tako dolgo, dokler se jih udeležuje v omenjenem članku imenovani ud okrajnega šolskega sveta in ne dokaže neresničnosti članka. H.

Konjiško učit. društvo zboruje v četrtek, dne 12. decembra t. l., ob 11-ih dopoldne v slov. šoli v Konjicah po nastopnem vspredu: 1. Prečitanje in odobrenje zapisnika zad. zbor. dne 8. avgusta t. l. 2. Poročilo g. tajnika o pretečenem društvenem letu. 3. Poročilo gdč. blagajničarice o društvenem računu. 4. Volitev odbora za 1902. 5. Določitev društvenega prispevka. 6. Vprašalna skrinjica. 7. Slučajnosti. Slabo vreme nas ne ovira, lepega pri zborovanju itak nismo vajeni! Citajte poročilo „Z Ajdovskega“ v Učit. Tov. št. 32! Da doidete vsi, o tem je trdno prepričan Vaš vdani R. Jurko t. č. pred.

Vabilo k zborovanju „Učit. društva za celjki in laški okraj“ dne 1. dec. t. l. ob 1¹/₂ uri dopoldne v ok. deški šoli v Celji. Vspored: 1. Petje „Sirota“: Mohorjeva pesmarica, II. del, št. 11. 2. Zadnji zapisnik, 3. Društvene zadeve in nasveti. 4. Slovensko vseučilišče in njegova korist za slov. učiteljstvo in ljudsko šolstvo“; poroča naduč. R. Knaflič. 5. Iz šolske prakse. — K obilni udeležbi uljudno vabi Armin Gradišnik tč. predsednik.

*) Tako je prav! Ured.

**) Vsaj vsaka šola naj se naroči! Ured.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek dne 5. grudna 1901. ob 1/2 11 uri dopoldne v okoliški šoli ptujski s sledečim vspehom: 1. Zapisnik, 2. Dopisi, 3. Društvene zadeve, 4. „Darvinizem in vzgoja“ (predavanje, preloženo od zadnjega zborovanja). 5. Slučajnosti. K mnogobrojni udeležbi prav uljudno vabi
O d b o r.

Književnost in umetnost.

Janka Kersnika zbrani spisi. Uredil dr. Vladimir Levec. Zvezek II. Sešitek I. Na Žerinjah. Roman. Cena 2 K 50 h. Po pošti 10 h več. Tudi ta zvezek kar najtopleje priporočamo. Za I. zvezek Kersnikovih zbranih spisov, (obsegajoč romana *Cyclamen* in *Agitator*) je priredil g. založnik jako elegantne izvirne platnice, in sicer: a) platnena v 3 barvnem tisku po K — 80, b) pol franc. (z modernim usnjenim hrbtom) K 1-70, s poštnino po 10 vin. več. Enake platnice izda tudi za ostale 4 zvezke.

Mali glumac. Zbirka igrokaza za mladež. Napisal Stjepan Širola. Tiskom i nakladom knjigotiskare Drag. Hauptfelda u Karlovcu. Kako u našoj omladinskoj knjizi nema do tri ili četiri sveščića igrokaza za mladež, te učiteljstvo traži posvuda dječije igrokaze, koje treba kod priredjivanja raznih školskih svečanosti, naročito u oči Božića, odlučila se poduzetna knjigo-tiskara D. Hauptfelda, te je izdala ukusno opremljenu zbirku takovih igrokaza pod naslovom „Mali glumac“. Djelo je napisao učitelj Stj. Širola, te će dobro doći i kao osobito podesna „nagrada knjiga“ za škol. mladež. „Mali glumac“ sadržaje slijedeće igrokaze: *Vjera, Upanje i Ljubav. — Slava Bogu! — Dobrotvorke. — Čar badnje noći. — Dječije radovanje. — Zdenka. — Robinzoni*“. — Djelece stoji i *Kruna*, a dobiva se u nakladnoj knjigotiskari Dragutina Hauptfelda u Karlovcu. — Upozorujemo naše učiteljstvo i sve prijatelje mladeži na ovu veoma potrebnu i traženu knjigu!

Vabilo na naročbo. Gosp. J. Okič, glavni urednik znanih „Kneipp-Blätter“ v Wörishofen-u, naš rojak, javlja, da je na mnogovrstno zahtevu pripravljen izdati svoj potpisni roman „Der Zehnte Bruder“ (Deseti brat) v posebni izdaji. Za to vabi odjemalce k naročbi na to delo, ki se ne bo pojavilo v knjigarnah, ki pa bo vsekako zabavno in poučno obzemen. Snov romana, v katerem ne bo nič izmišljenega, je zajeta iz življenja narodov na Balkanu, med katerimi je pisatelj 12 let preživel ter vse opisano v romanu videl z lastnimi očmi. „Deseti brat“ potuje z Dolenjskega čez Hrvaško v Reko, od tam čez nekdanjo vojno granico v Bosno, Srbijo, Bolgarijo, Makedonijo v Carigrad, od tam čez Grško v Albanijo, Črnogoro, Dalmacijo, Trst in od tam domov. Knjiga, ki se pojavi pred Božičem, bo okusno vezana in naročnina znaša samo tri nemške marke (3 K 60 vin.). Na deset nakrat naročenih izvodov se dobi enajstega zastonj.

Vestnik.

Za vseučilišče v Ljubljani je vložilo prošnjo učiteljsko društvo kranjskega in logaškega šol. okraja. Vivat sequens!

Osebnosti. Nj. Vel. cesar je imenoval g. Štefana Kižniča, ravnatelja na goriškem ženskem izobraževališču, strokovnim udom c. kr. deželne šolskega sveta goriškega; minister za uk in bogočastje poveril mu je pa tudi posle deželne šolskega nadzornika za vse slovenske ljudske in obrtne šole v mestu Gorica, v goriški okolici in v gradiščanskem političnem okraju. — Na šoli Karčovina - Leitersberg sta nastavljeni kot učiteljici gospa Viktorija Lichtenwalner in gđč. Mila Schreiner, kot učitelj gospod R. pl. Kankovsky. V Laporje je prišel kot učitelj gospod Anton Hribernik. — G. Karol Hribovšek v Mariboru je imenovan članom štajerskega deželne šolskega sveta.

Zapuščina. Zasebnica Neža Bolka iz Ljubljane je zapustila „učiteljskemu konviktu“ 400 K. Blag ji spomin!

Ustanova za umirovljene učitelje. Umrli vladni svetnik gospod Ivan Mahkot je zapustil 4000 K v namen, da se napravi ustanova za umirovljene revne ljudske učitelje Kranjske. V prvi vrsti se je ozirati na tiste učitelje, ki so vsled bolezni šli v pokoj, predno so dovršili 10 službenih let, potem na take, ki so vsled bolezni šli v pokoj, predno so dovršili 40 let službovanja in končno sploh na umirovljene učitelje, ki so vsled bolezni ali iz drugih vzrokov v veliki stiski.

Nesrečna rodbina. Vdovi pri mostu v Medvodah ponesrečenega delavca Franca Černeta, ki ima sedmero malih otrok in se nahaja v največji revščini, je dež. predsednik ekscelenc baron Hein, kakor čujemo, doposlal 100 kron. Naj bi ta vzgled našel mnogo posnemovalcev.

Občni zbor deželne „Slov. učiteljskega društva“ in „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ bo o božičnih počitnicah in sicer dne 28. grudna.

Pred c. kr. izpraševalno komisijo za občne ljudske šole v Gorici so napravile izpit učiteljske usposobljenosti te-le gospodične, in sicer: za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom Bežek Nežika, Št. Mihel, (z odliko), Božič Ana, Kamnagorica, Pavsič Karolina, Volče, Plesničar Zofija, Medana, Scheimer Ana, Opčine, Sedevčič Olga, Sv. Ivan, Skočir Ernesta, Zatičina; s slovenskim in nemškim učnim jezikom Eppich Balbina, Sežana, Jeglič Franja, Trnovo, Katnik Cecilija, Dutovlje, Magaj Nežika, Št. Mihel, (za slov. ljud. šole z odliko), Padar Evgenija, Poljane; s slovenskim, nemškim in italijanskim učnim jezikom Gržinič Josipa, Roč v Istri; s slovenskim in italijanskim učnim jezikom Godina Marija, Bazovica; z nemškim učnim jezikom Hendrych Eleonora, Trst, (z odliko) in Pirjevec Ljudmila, Trst, (z odliko).

Izpite učne usposobljenosti so pred mariborsko izpraševalno komisijo v novemberskem terminu naredili za slovenske ljudske šole sledeči gospodje in gospice: Cajnko Avgust, Cernej Ana, Fisoltsch Gabrijela, Jankovič Alojzij, Kalschek Ana, Kukovec Elizabeta, Lebar Franc, Luman Ivan, Majerič Marjeta, Mavrič Karol, Namestnik Anton, Osenjak Marija, Pavlič Milena, Petovar Terezija, Preskar Roza, Sajovic Terezija, Urek Ivan, Velenčak Marija in Wudler Rudolf. Nemških kandidatov oziroma kandidatinj je bilo 9.

V pokoj je šel g. Janez Sajé, nadučitelj v Št. Jerneju, kjer je služboval trideset let. Za časa njegovega službovanja se je vsled njegovega prizadevanja razširila enorazrednica v štirirazrednico s paralelko. Zato razumemo, da moža boli, ker ga za njegov trud niti v I. plač. razred niso pomaknili. Res čudno! Kdo je kriv?

Učitelji — poslanci. Na nemškem Češkem je kandidovalo pri zadnjih deželno-zborskih volitvah dvanajst učiteljev; izmed teh jih bilo šest izvoljenih deželnim poslancom. V češkem delu so kandidovali predsedniki nekaterih učiteljskih društev in uredniki učiteljskih listov, a ni nihče prodril!

Malo šol, a dovolj žganjarij. Pri zadnji seji mestnega sveta v Lvovu je prof. Majerski med drugim povdarjal, da vsako leto raste število otrok, ki ne obiskujejo nobene šole, četudi so dolžni hoditi v šolo. V zadnjem šolskem letu je bilo takih otrok v Galiciji 8000. Šole ne obiskujejo zbok nemarnosti staršev, šolskih nadzornikov, ali pa zavoljo malega števila šol in učiteljev. Ali zato cveto žganjarije. V Jaremču pripada na 100 huculskih družin 15 žganjarij, od katerih imajo 13 židje v rokah. Žganjarije so bile prej odprte cele noči, zdaj pa se morajo zapreti ob 10. uri zvečer. Število šol se ne povečava ali tudi število žganjarij ni manjše.

Prošnja. Nekdo, ki se temeljito bavi z glasbo in s slov. glasbeno zgodovino, me je naprosil, naj potrkam pri svojih tovariših-orglavcih, ako mu morejo priskočiti na pomoč v teh-le slučajih:

1.) Matija Mayer, kaplan pri stolni cerkvi v Celovcu, je izdal leta 1846. pri Janezu Leonu v Celovcu knjižico „Pesarica cerkvena, ali svete pesme, ki jih pojo ilirski Slovenci na Štajerskim, Kranjskim, Koroškim, Goriškim in Benatskim, nekatere molitvice, litanije in svet križov pot.“

Na XIII. strani predgovora piše Mayer: „Jaz po nesreči muzike ne znam, sim samo nekoliko napevov, ko smo peli, v glavi obderžal in g. Bauer, učitelj muzice v Celovcu mi jih

je zapisal. Ako bodo te bukvice dopadle in se razprodale, se bode drugikrat vse to pomnožilo" itd. In dalje na XV. strani piše Mayer: "... Te drobne posebnosti pa v priloženih napevih niso vse zapisane, ne more to biti v bukvicah, ktere so za proste ljudi" itd.

Iz citiranih stavkov je razvidno, da je izdal Mayer poleg pesmarice tudi napeve k nekaterim pesmim. A teh napevov ne more dotični glasbenik nikjer dobiti. Preiskal in prebrskal je že obilo knjižnic v Ljubljani in na Dunaju — a teh napevov ni nikjer! Mogoče pa je, da jih ima kdo izmed slovenskih učiteljev-orglavcev. Ako jih kdo ima, naj bo tako prijazen, pa mi jih pošlje za kratko čas. Vrnem mu jih s spodobno zahvalo precej potem, ko bodo utešila dotičnega glasbenika.

2.) V Nemshkim Gradzu per Widmanstadianskih erbizhah" je izšla l. 1729. knjiga „Catholihf kershanskiga vuka peiflme, katere se per kershanskimo vuko, boshyh potyh, per fvetimiu missionu, inu slafti per fvetimo Francisco Xaverio na strashe Gorniga Grada fare nuznu poyo, pogmerane inu na fvitlobo dane fskusi Aháza Stersshinarja.

3.) Leta 1752. so bile „stifikane v' Celovci“ J. F. Kleinmayrju „Miffionske catolihf karlfhanfke Pejflme, vkopflohene, pogmerane inu na fvitlobo dane fskusi eniga paterja Miffionarinfá Legnerianskiga is Tovarlfhtva Jesuloviga (Primoža Laurenčiča).

4.) V „Labaci ap. Eger“ leta 1770. je zagledalo beli dan „Romarsku blagu fskusi Filipa Jakopa Repeska“ in „Romarsku drugu blagu, tu je pet inu dveifet f. pefem, katere se zhes zeilu lejtju na krishni gori pojo“.

5.) „Ofem inu sheftdeset fveteh pefem, katire to na proshnje inu pofhelenje vezh brunnih dush fkerbnu fskup sbrane, pobulshane inu pogmirane itd. na fvitlobo dane skufi Masimilijana Redeskini v' Lublani literis Egerianis 1775“. Semkaj vodijo tudi „Vifhe teh odpredej postavlenih pefm... ftskane per shlahfu. G. J. Th. Tratneru (Dunaju 1776).

Tudi teh knjig ni nikjer dobiti. Ali jih ima kdo v slovenskih deželah? Prosim, naj mi jih pošlje, da jih posodim dotičnemu glasbeniku, ki jih rabi v prid slovenski glasbeni zgodovini. V par tednih jih dobi nazaj.

Na Dunaju, 20. listopada 1901.

Engelbert Gangl.

VIII., Josefstädterstrasse Nro. 14, II., II./49.

Listnica upravištva.

Nastopili smo zadnji mesec. Prosimo, da vsakdo čim preje poravna zastalo naročnino.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 682.

Kranjsko.

Na enorazredni ljudski šoli v Blagovici je oddati s pričetkom prihodnjega šolskega leta mesto učitelja-voditelja stalno, oziroma začasno s postavnimi prejemki.

Prošnje je poslati po predpisih tukajšnjemu uradu do dne 7. decembra 1901.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku, dne 8. novembra 1901.

Št. 1224.

Na jednorazrednici v Godoviču je učno mesto stalno popolniti.

Prošnje so vlagati semkaj do 13. decembra t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 13. novembra 1901.

Z. 1255.

An der vierclassigen Mädchen Volksschule in Neumarkt gelangt eine provisorisch besetzte Lehrstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen zur definitiven Besetzung.

Bewerber haben ihre gehörig belegten Gesuche im vorgeschriebenen Wege bis 14. December 1901 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Krainburg, 19. November 1901.

Št. 1514.

V šolskem okraju ljubljanske okolice je stalno popolniti sledeča službena mesta s postavnimi prejemki:

1. eno učno mesto na 4razredni ljudski šoli v Št. Vidu;
2. eno učno mesto na 3razredni ljudski šoli v Šiški.

Prošnje je poslati po predpisanem potu tukajšnjemu uradu do 2. decembra 1901.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 18. novembra 1901.

Z. 1254.

An der dreiclassigen Knaben Volksschule in Zirklach gelangen zwei provisorisch besetzte Lehrstellen mit den gesetzmäßigen Bezügen zur definitiven Besetzung.

Bewerber haben ihre gehörig belegten Gesuche im vorgeschriebenen Wege bis 14. December 1901 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Krainburg, 19. November 1901.

Z. 1086.

An der vierclassigen Kaiser Franz Josefs Volksschule in Veldes ist eine provisorisch besetzte Lehrstelle definitiv zu besetzen.

Die gehörig instruirten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis 10. December l. J. hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Radmannsdorf, am 19. November 1901.

U zalogi R. Šeberja v Postojni je izšel

Ročni zapisnik

z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Južno-Štajerskem in Primorskem in z osebnim staležem kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva

za šolsko leto 1901/1902. VIII. letnik.

Sestavil Štefan Primožič

vodja ustanovnega zavoda za gluhoneme v Ljubljani.

Cena: Za 75 učencev kron 1.40, za 100 učencev kron 1.50, za 125 učencev kron 1.60, za 150 učencev kron 1.70 itd., po pošti 10 vin. več.

Naročnikom šolskih tiskovin 40 vin. ceneje.

V isti zalogi dobivajo se tudi sledeče poštno in druge tiskovine za uporabo v šolah.

1. Poštna spremnica	100	iztisov, K	—,70
2. Poštni povzetni list,	100	" "	1.40
3. Nakaznica,	100	" "	—,70
4. Poštno-hranilnični ček,	100	" "	1.20
5. Menjice,	100	" "	—,80

Zaloga se bo še popolnovala, ter izidejo v kratkem še druge tiskovine, katere se rabijo v višjih razredih ljudske šole in obrtno-nadaljevalni šoli.

Kupujte in zahtevajte

povsod le svinčnike, ki nosijo napis:

Svinčnik družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Ti svinčniki so novo blago in zanesljivo dobri ter iz svetovnoznane avstrijske trdke Hardtmuth-ove, in nič dražji od drugih.

Svinčniki „Družbe sv. Cirila in Metoda“ naj se vpeljejo v vse šole, saj dična družba skrbi največ za narodne šole in vsak krajeec jej dobro dojde. Z blagim namenom je pa združeno tudi dobro blago.

Cena 12 ducatov:

Št. 100	št. 90	št. 301	št. 302	št. 504
K 1.42.	K 2.70.	K 4.50.	K 5.04.	K 6.84

Glavno zalogo ima trgovina

Ivan Bonač-a v Ljubljani.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Crnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.
Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.